

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
освітньо-професійна програма «Податкова та митна справа»
на тему: «Реалізація фіскальної функції податковою системою
України»

Виконавець:

студентка 43 групи
факультету фінансів та банківської справи
Коваленко Анжеліка Віталіївна _____

Науковий керівник:

к. е. н., доцент кафедри фінансів
Дубовик Ольга Юхимівна _____

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми: сучасна податкова система України незважаючи на активне її реформування у зв'язку з інтеграційними процесами до Європейського союзу, потребує додаткових змін та удосконалення, оскільки вона не забезпечує ефективного виконання державою своїх завдань та функцій. Податкова система нашої країни має ряд системних недоліків та законодавчих прогалин, що зумовлені впливом різноманітних негативних чинників. Тому у зв'язку з нестабільними економічними та політичними умовами на території нашої країни, забезпечення ефективної реалізації фіскальної функції податковою системою України являється актуальним завданням на сьогоднішній день.

Мета дослідження: на основі узагальнення теоретичних аспектів податкової системи, визначення її проблемних питань - надання практичних рекомендацій щодо напрямків удосконалення податкової системи України з урахуванням досвіду зарубіжних країн.

Завдання дослідження:

- визначити сутність та основні елементи податкової системи;
- розглянути категорію “податок” як фінансовий інструмент держави;
- дослідити та надати загальну характеристику функціям податку;
- здійснити аналіз фіскального інструментарію податкової системи;
- провести аналіз рівня податкового навантаження в Україні;
- оцінити ефективність діяльності контролюючих податкових органів;
- визначити проблемні аспекти функціонування сучасної податкової системи України та вказати напрямки підвищення її ефективності функціонування;
- проаналізувати досвід зарубіжних країн щодо формування ефективної податкової системи та дослідити імплементацію його в Україні;
- розробити та надати практичні рекомендації щодо актуальних шляхів підвищення реалізації фіскальної функції податковою системою України.

Об'єкт дослідження: процес реалізації фіскальної функції податковою системою України.

Предмет дослідження: сукупність теоретичних та методичних положень відносно побудови, функціонування та реалізації фіскальної функції податковою системою України.

Методи дослідження: загальнотеоретичний метод дослідження використовувався для визначення сутності поняття “податок” та “податкова система”; метод теоретичного узагальнення застосовувався при розгляді основних та похідних функцій податку; табличний метод застосовується протягом всієї роботи з метою узагальнення та зберігання опрацьованої інформації; графічний метод використовувався для відображення тенденцій основних показників; порівняльний метод застосовувався при дослідженні зарубіжного досвіду щодо побудови ефективної податкової системи;

статистичний метод використовувався для аналізу динаміки податкових надходжень до бюджетів; метод коефіцієнтів, що застосовувався з метою аналізу ефективної реалізації фіскальної функції податковою системою України.

Інформаційна база дослідження: наукові статті та публікації, періодичні видання, підручники, навчальні посібники, монографії, нормативно-правова база України, в особливості Податковий кодекс України та закони у сфері оподаткування, матеріали наукових конференцій, електронні джерела щодо питань дослідження, статистичні дані Державної податкової служби України, Державної Казначейської служби України, Міністерства фінансів України, Державної служби статистики України, плани і звіти роботи Державної податкової служби, загальні статистичні відомості.

Структура кваліфікаційної роботи: Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (50 найменувань). Основний зміст викладено на 103 сторінках. Загальний обсяг роботи становить 113 сторінок. Робота містить 14 таблиць, 21 рисунок.

Публікації результатів дослідження: результати дослідження були оприлюднені на VII студентській науково-практичній конференції факультету фінансів та банківської справи Одеського національного економічного університету “Стабільність фінансово-економічної системи України” у тезах доповіді на тему “Фіскальна політика формування доходів бюджету України”.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні засади побудови податкової системи**» визначено сутність поняття “податкова система” та виділено її основні елементи, розглянуто детально фінансову сутність поняття “податок”, узагальнено теоретичні підходи щодо визначення функцій податкової системи та надано стисло характеристику основних та додаткових функцій.

У другому розділі «**Прагматизм функціонування податкової системи України**» проаналізовано динаміку та структуру дохідної частини Зведеного бюджету України, відповідно здійснено аналіз динаміки та структури податкових надходжень до Зведеного бюджету України, досліджено динаміку загального рівня податкового навантаження та податкового навантаження на сферу праці, споживання та капітал, здійснено оцінку ефективності діяльності податкової служби України.

У третьому розділі «**Основні напрямки реформування податкової системи в Україні**» визначено проблеми щодо функціонування сучасної податкової системи в Україні, досліджено питання щодо можливості

застосування зарубіжного досвіду у реформуванні нашої податкової системи та розроблено практичні рекомендації щодо напрямків підвищення ефективності реалізації фіскальної функції податковою системою України в умовах сучасності.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Сутність “податку” як економічної категорії характеризує його як основним фіскальний інструментом державного розподілу та перерозподілу доходів населення та фінансових ресурсів держави з метою регулювання соціально-економічних процесів в країні. Проте сутність “податку” потрібно розглядати ще як фінансову категорію, яка проявляє себе в процесі перерозподілу частини створеного ВВП у суспільстві, що являється невід’ємною складовою ефективного функціонального держави.

2. Характеризуючи сутність функцій сучасної податкової системи України, можна зробити висновок, що існує дві основні функції податків фіскальна та регулююча. За умови ефективної взаємодії фіскальної та регулюючої функції забезпечуються функціонування податкової системи з метою регулювання негативних економічних процесів.

3. Провівши аналіз фіскального інструментарію України за останні 5 років, можна зробити висновок, що надходження від податків та зборів являються основними у формуванні бюджетів країни, оскільки їхня частка в структурі доходів коливається від 80-90%. Важлива фіскальна роль у формуванні податкових надходжень бюджетів країни залишається незмінною та відводиться наступним податкам: ПДВ; ПДФО; податку на прибуток підприємств; акцизу. Аналізуючи фіскальний інструментарій податкової системи та його ефективність у наповненні та формуванні Зведеного бюджету за останні 5 років, можна зробити висновок, що він являється фіскально-неефективним. Оскільки на це вказує мала частка податкових надходжень Зведеного бюджету у ВВП країни та низький коефіцієнт їх продуктивності. У зв’язку з цим держава не отримує значну частину надходжень від адміністрування ПДФО, податку на прибуток підприємств та ПДВ, що демонструє низький рівень ефективної ставки зазначених податків та аналіз коефіцієнту їх еластичності.

4. Рівень податкового навантаження є кількісним показником, який відображає ефективність функціонування податкової системи та реалізацію податкової політики державною владою. В другому розділі даної роботи було проаналізовано динаміку зміни даного показника, відповідно в Україні з 2018 – 2022 роки він має тенденцію до активного збільшення. Отож за період військового стану в 2022 році функціонування податкової системи

являється неефективним, оскільки податкове навантаження в країні зростає.

5. Відповідно до зниження ефективності функціонування податкової системи, ефективність діяльності податкової служби України також мала тенденцію до зниження.

6. Повністю перейняти позитивний досвід зарубіжних країн щодо формування ефективної податкової системи являється недоцільним. Процес реформування для нашої країни являється довготривалим та проблематичним, особливо за умов сьогодення, оскільки завдання податкової політики держави, яка знаходиться у військовому стані орієнтована на забезпечення реалізації податковою системою фіскальної функції та запровадження певних заходів щодо підвищення наповнення бюджетів України податковими надходженнями з метою забезпечення виконання державою своїх функцій та завдань.

7. З метою підвищення рівня ефективності реалізації фіскальної функції можна запропонувати наступні шляхи: проведення інформаційно-виховної роботи з платниками податків; розвиток електронних сервісів та цифрової комунікації; зниження податкового рівня податкових ставок з перспективою розширення бази оподаткування; підвищення фіскального значення податку на майно, земельного та екологічного податку; запровадження диференційованих ставок для платників податку на доходи фізичних осіб та податку з прибутку підприємства; удосконалення системи адміністрування податків тощо. Можна стверджувати, що одним із основних та дієвих шляхів підвищення ефективності наповнення податковими надходженнями бюджетів країни являється розширення бази оподаткування та збільшення кількості суб'єктів оподаткування. Також за рахунок реалізації та введення оптимальної податкової політики державою владою, необхідно ефективно використовувати фіскальні інструменти податкової системи з метою регулювання негативних економічних та соціальних процесів, які на даний момент активно загострюються на фоні нестабільної економічної та політичної ситуації.